

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

ПРОГРАМА

Підвищення кваліфікації
вихователів закладів дошкільної освіти

Свобода в рамках дисципліни

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри педагогіки
(*протокол №5 від 29.05.2026 р.*)

Завідувачка кафедри

Дарія Біда

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою
(*протокол № 4 від 04.06.2026 р.*)

Голова науково-методичної ради

Павло Хобзей

РОЗРОБНИКИ: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»

Кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри педагогіки Тодчук Н. Є.
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»)

I. МЕТА ПРОГРАМИ

Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників щодо створення безпечного, підтримувального та інклюзивного освітнього середовища шляхом поглиблення розуміння причин дитячої поведінки, опанування засобів конструктивної комунікації та формування навичок педагогічного супроводу дітей з різними освітніми потребами.

II. НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

- розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників;
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища;
- розвиток навичок ефективної педагогічної взаємодії.

Пропоновану програму розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Розробник: державна установа «Український інститут розвитку освіти».

Термін дії програми: з2026 до 20.02.2031 року.

Рецензенти:

Біда Дарія Дмитрівна, к. пед.н., доцентка кафедри педагогіки ЛОІППО

Банах Ольга Володимирівна, старша викладачка кафедри педагогіки ЛОІППО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність розробленої навчальної програми для вихователів закладів дошкільної освіти полягає в необхідності підготовки педагогів до роботи в умовах запровадження та розвитку інклюзивних практик, регламентованих **Законом України «Про освіту»** № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (ст.3, ст.20); **Законом України «Про дошкільну освіту»** № 2628-III від 11.07.2001 р. (ст.2, ст.12); Постановою Кабінету Міністрів України **«Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти»** від 10 квітня 2019 р. № 530

Цільова група: Вихователі закладів дошкільної освіти

Обсяг: 15 годин (1/2 кредиту ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна та очно-дистанційна).

III. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ВДОСКОНАЛЮЮТЬСЯ

Після проходження програми вдосконалюються:

- професійно-педагогічна компетентність;
- психологічна компетентність;
- інклюзивна компетентність;
- здоров'язберезувальна компетентність;
- здатність до рефлексії та професійного саморозвитку.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Педагог закладу освіти, прослухавши даний навчальний курс та виконавши зумовлене ним навчальне навантаження

знає і розуміє основні положення концепцій Марії Монтессорі, Маршалла Розенберга, Джона Боулбі та Гордона Ньюфелда щодо розвитку дитини та взаємодії дорослого з дитиною;

- уміє аналізувати поведінку дитини з урахуванням контексту ситуації; застосовувати «Я»-повідомлення у професійній взаємодії; визначати можливі причини поведінкових труднощів;
- створювати умови для психологічної безпеки та розвитку саморегуляції дітей.

Місце (місця) надання освітньої послуги: Комунальний навчальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, під час індивідуального та фронтального опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях здійснюється експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних

Курс зараховується за умови **відвідування не менше 50%** аудиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи. **Максимальна оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Особливості реалізації програми: очна або дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50% від загальної кількості.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, платна форма навчання згідно з кошторисом для всіх інших категорій.

О

ц

і

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 3-х модулів.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують індивідуальну роботу на тему: Створити асоціативну карту «Свобода в рамках дисципліни» із зазначенням, які з висвітлених тем/засобів/підходів слухач застосує у своїй професійній діяльності

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 3 год – самостійна.

Назви тем					
	Лекції	Практичні	Самостійна	Підсумкові заходи	Усього
Модуль 1.					
Тема 1.1. М.Монтессорі, М.Розенберг, Г. Ньюфелд про взаємодію дитини і дорослого					
Тема 1.2. Обмеження і рамки у побутовому вихованні: сім'я					
Усього годин за модулем					
Модуль 2.					
Тема 2.1. Особливості вікових стадій розвитку дитини 1,5-2; 3-6;7-9 років.					
Тема 2.2. Орієнтація на дорослого					
Тема 2.3. Самопочуття індикатор і мета втручання					

Усього годин за модулем					
Модуль 3.					
Тема 3.1. Фактор психологічної тривожності					
Тема 3.2. Спізнене психофізіологічне дозрівання					
Тема 3.3. Нейровідмінність					
Усього годин за модулем					
Самостійна робота					
Всього					

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. ДИТЯЧІ ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ ЯК АДАПТАЦІЯ ДО СВІТУ ДОРΟΣЛИХ

Лекція 2 години; практичне, 2 години)

Тема 1.1. М. Монтессорі, М. Розенберг, Г. Ньюфелд про взаємодію дитини і дорослого

М. Монтессорі і її погляди на причини небажаної поведінки у дітей. Значення інтелектуальної праці для психофізичного розвитку дитини. Значення свободи волевиявлення у формуванні людської особистості.

Принципи ненасильницької комунікації М. Розенберга.

Батьківські стилі виховання як неусвідомлена схильність дорослого обирати визначену стратегію в комунікації. Види прив'язаності за Дж. Боулбі і Г. Ньюфелдом та їхній вплив на якість взаємодій між дитиною та значущим дорослим.

Тема 1.2. Обмеження і рамки у побутовому вихованні: сім'я & колектив

Рамкування і його необхідність у будь-якій людській діяльності.

Вправи для ілюстрації потреби правил у суспільстві: «Стіна», «Квадрат», «Хто перший»

Обговорення висновків учасників унаслідок отриманого досвіду

Модуль 2. ДИНАМІКА ВЗАЄМОДІЙ У ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВАХ.

(Лекція, 1 година; практичне, 3 години)

Тема 2.1. Особливості вікових стадій розвитку дитини 1,5-2; 3-6; 7-9 років

Характеристика розвитку дитини 1,5-2 роки. Становлення типу прив'язаності за Айнсворт. Індикатори емоційної теплоти і контролю як визначальні чинники у стосунках з матір'ю/значущим дорослим/вихователем. Невротизм як наслідок небезпечної прив'язаності.

Вік 3-6 років – перше занурення в соціальний контекст. Родина, дитячий колектив дошкільного закладу. Цілі соціалізації.

Вік 7-9 років – довкілля і культурне середовище. Правила і рамки. Ігрова взаємодія з правилами. Самоідентифікація: усвідомлення приналежності до групи. Страх виключення. Соціальні табу.

Тема 2.2. Орієнтація на дорослого

Спостереження за поведінкою дітей у середовищі ЗДО/школи/гуртка встановленні зразка належної поведінки. Коли позиція дорослого викликає недовіру.

Тема 2.3. Самопочуття дитини індикатор і мета втручання

Призвичаєння дитини до кількісно великого колективу. Зростання неусвідомленої тривожності. Фактори, що сприяють успішній адаптації до нового соціального середовища.

Червоні прапорці дезадаптації. Поведінка – сигнал про стан дитини.

Модуль 3. НЕОЧЕВИДНІ ПРИЧИНИ НЕНАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ В ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ

(Лекція, 1 година; практичне, 3 години)

Тема 3.1. Фактор підвищеної тривожності

Тривожність = страх/нездатність впоратися з існуючими вимогами Причини виникнення тривожності у дітей дошкільного/шкільного віку. Терапія тривожності: прийняття, зняття вимог/очікувань, природне середовище.

Тема 3.2. Спізнене психофізіологічне дозрівання

Невідповідність поведінкових реакцій нормам біологічного віку: причини і наслідки. Невидимі неповносправності. Дитина зі спізненим розвитком в колі більш розвинутих однолітків. Як діяти педагогу? Приклад різновікових груп, колективів. Індивідуальний підхід в рамках спільного заняття.

Помічник/асистент. Адаптація/модифікація навчального матеріалу. Окреслене робоче місце та місце для відпочинку. Узгоджений із загальним (наскільки можливо) персональний режим дня.

Тема 3.3. Нейровідмінність

Особливості розвитку нейровідмінної дитини. Сфери сприйняття та комунікації.

Надмірні поведінкові та соматичні реакції у відповідь на психічне та фізіологічне перевантаження.

Як визначити педагогічні потреби нейровідмінних дітей? ФПО – функціональне поведінкове обстеження. Роль контексту. Задоволення базових потреб. Що допомагає: чіткий графік рутин; правила взаємодій; підтримувати прагнення наслідувати поведінку інших дітей; емоційне позитивне підкріплення; лояльність до дрібних проступків; давати відпочивати при кожній можливості.

САМОСТІЙНА РОБОТА

(3 години)

Створити асоціативну карту «Свобода в рамках дисципліни» із зазначенням, які з висвітлених тем/засобів/підходів слухач застосує у своїй професійній діяльності

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично:

- а) на практичних заняттях – індивідуальне, фронтальне опитування, виконання самостійної роботи, робота в групах;
- б) на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Оцінювання вербальне.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично:

- а) на практичних заняттях – індивідуальне, фронтальне опитування, виконання самостійної роботи, робота в групах;
- б) на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Оцінювання вербальне.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **Самостійну роботу** «Поведінкове керівництво – система заохочення та мотивації» (Завдання: Написати покрокову стратегію запровадження Поведінкового керівництва для нейровідмінної дитини).

Критерії оцінювання Самостійної роботи:

Критерій оцінювання	Так	Частково	Ні
---------------------	-----	----------	----

	Кількість балів		
Самостійна робота є оригінальним авторським продуктом, відповідає принципам академічної доброчесності.	* Завдання, яке містить плагіат, вважається таким, що набирає 0 балів.		
Зміст роботи відповідає вимогам вказаної модельної програми.	1	0,5	0
Виконання є компетентнісним, тобто передбачає не лише засвоєння знань, а й формування практичних умінь взаємодіяти з дитиною з ООП	2	1	0
У роботі слухач/ка ділиться своїм унікальним досвідом, отриманим у роботі саме з конкретною дитиною	5	3	0
Робота не містить фактичних та змістових помилок, оформлена грамотно.	1	0,5	0
Дизайн Самостійної роботи передбачає ергономічний режим ознайомлення з матеріалом опису та дослідження	1	1	0
	10	6	0

Максимальна оцінка – **10 балів**. Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 6 балів.

Курс зараховується за умови **відвідування не менше 50%** аудиторних занять та **виконання** Самостійної роботи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК

ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

кресліть, як ви розумієте принцип «свободи в рамках дисципліни» в сучасному освітньому середовищі. У чому він полягає?

кі ідеї М.Монтессорі можуть бути корисними для організації дисципліни без покарань?

о таке «ненасильницька комунікація»? Назвіть її основні складові.

к використовувати «Я»-повідомлення у взаємодії з дітьми та батьками?

азвіть можливі причини небажаної поведінки у дітей дошкільного віку.

ким чином впливає тривожність на поведінку дітей-дошкільників?

озкажіть та поясніть на прикладах, яку роль відіграє прив'язаність у формуванні поведінкових реакцій дитини.

ому орієнтація дитини на дорослого є важливою умовою соціального навчання. Обґрунтуйте.

кі риси в поведінці дитини можуть свідчити про її особливі освітні потреби?

В який спосіб ми можемо адаптувати освітнє середовище, щоби підтримати дитину з особливими освітніми потребами?

Як вихователь може сприяти розвитку саморегуляції та емоційної стійкості дітей?

Які практики з програми ви плануєте запровадити у власній професійній діяльності. Чому?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

онтессорі М. Допоможи мені зробити це самому

азовий компонент дошкільної освіти (чинна редакція).

рофесійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти».

етодичні рекомендації МОН України щодо організації інклюзивного навчання.

онцепція розвитку інклюзивної освіти в Україні.

атеріали ЮНІСЕФ щодо соціально-емоційного навчання дітей дошкільного віку.